Saaja: Eduskunnan valtiovarainvaliokunta

Asia: VNS 2/2022 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023—2026

Business Finland kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää seuraavia päähuomioita asiaan:

- **Talouskasvun perustana toimiva tuottavuuskehitys on useiden tutkimusten mukaan jäänyt Suomessa merkittävästi jälkeen keskeisistä verrokkimaista.** Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta (TKI) on aivan keskeinen tuottavuuden parantamisen keino. Julkiset TKI-kannusteet ovat puolestaan tutkitusti vaikuttava tapa jakaa tuottavuuden parantamiseen liittyvää yritysten uudistumisen taloudellista riskiä ja siten rakentaa pitkäjänteistä kilpailukykyä ja kasvua.
- **Suomi on pudonnut kärkisijoilta tuottavuutta parantavien TKI-panostusten OECD-vertailuissa, ja eturintamaan palaaminen edellyttää vahvoja kannusteita yritysten TKI-panostusten kasvattamiseen.** Suomen innovaatiotoiminnan kehitys oli erityisesti viime vuosikymmenellä huolestuttavaa: useiden vuosien ajan yksityiset ja julkiset tutkimus- ja kehitys-panostukset supistuivat yhtä aikaa. Suomi menetti asemansa kansainvälisenä innovaatiotoiminnan edelläkävijänä, ja leikkaukset vaikuttivat osaltaan myös tuottavuuskehityksen pysähtymiseen. Huipulle päästäkseen Suomen on lisättävä erityisesti yksityisiä TKI-panostuksia ja niitä kasvattavia julkisia rahoituskannusteita. Business Finlandin kautta kanavoitaviin kannusteisiin tulisi suunnittelu-jakson aikana tehdä noin 80 milj. euron vuosittaiset tasokorotukset.
- **JTS-linjausten mukaan Business Finlandin resurssit ovat supistumassa merkittävästi kehyskaudella 2023–2026.** Kuluvan vuoden tilanteeseen verrattuna Business Finlandin asiakkaille kanavoituva rahoitus on laskemassa 95,6 milj. euroa ensi vuonna ja 189,7 milj. euroa vuosina 2024–2026. Business Finlandin oman toiminnan rahoituksen osalta leikkaus verrattuna vuoteen 2020 on 5,9 milj. euroa vuonna 2023 ja 10,9 milj. euroa vuonna 2024 sekä 13 milj. euroa vuosina 2025 ja 2026. Näin merkittävä leikkaus vaarantaa Business Finlandin kyvyn palvella suomalaisia yrityksiä juuri silloin, kun tarvitsemme vahvaa asiantuntijapanosta rahoitushakemusten aktivointiin ja arviointiin sekä vienninedistämisen, ulkomaisten osaajien ja sijoitusten hankkimiseen sekä matkailunedistämisen palveluihin koronakriisistä toipumisen ja kestävän kasvun tueksi.
- **Suorien projektikannusteiden lisäresursoinnilla on erityinen merkitys TKI-tavoitteen saavuttamisessa.** Suorat kannusteet ovat tehokkaita Suomen kilpailukyvyn, tuottavuuden ja kasvun haasteiden ratkaisemiseen. Kansainvälisten tutkimusten ja Business Finlandin kokemusten mukaan suorat tuet ovat erityisen tärkeitä pienille, voimakasta kasvua hakeville yrityksille, osaamis-keskittymien ja innovaatioekosysteemien synnyttämiselle, TKI-panostusten kohdentamiselle yhteiskunnan ajankohtaisiin haasteisiin sekä yksityisen TKI-rahoituksen vivuttamiselle kansallisia panostuksia kasvattamaan. **Käynnissä oleva parlamentaarisen TKI-työryhmän työ sekä päätökset Suomen kestävän kasvun ohjelman (RRF-rahoitus) jatkosta ja TKI-toimintaa JTS-linjauksissa koskevan kehysvarauman käytöstä tulevat ratkaisevasti vaikuttamaan Business Finlandin TKI-panostusten kokonaismäärään ja vaikuttavuuteen lähivuosina.**

Lisätietoja:

Hannu Kemppainen
Puh: 050-5577 818
E-mail: hannu.kemppainen@businessfinland.fi

Business Finland

Julkisella TKI-rahoituksella on keskeinen rooli hallituksen talouden kasvun ja kestävyyden tiekartalla

Innovaatiot ovat tutkitusti tärkein kestävän kasvun lähde. Talouskasvu perustuu entistä enemmän uusien innovaatioiden aikaansaantiin sekä niiden mahdollistamaan rakenteiden, toimintatapojen ja liiketoimintojen uudistumiseen. Talouskasvu on nopeinta maissa, jotka investoivat vahvasti tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan ja uusien ideoiden hyödyntämiseen.

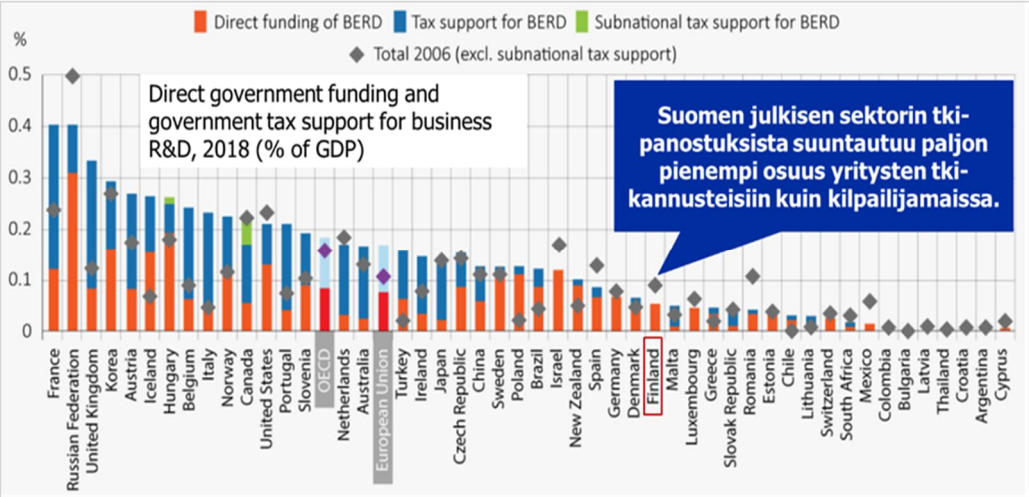
Esimerkiksi Aalto-yliopiston professorin Matti Pohjolan mukaan talous kasvaa ideoista eli tuotteista ja tuotantotavoista, koulutuksesta sekä kiinteästä pääomasta eli koneista, laitteista ja rakenteista. Suomessa vuoden 1860 jälkeen talouskasvusta kaksi kolmasosaa on syntynyt ideoista eli kokonaistuottavuudesta ja yksi kolmasosa koulutuksesta. Kiinteän pääoman osuus on ollut vähäinen. Jotta Suomen talous pysyy kestävällä pohjalla, on ensiarvoisen tärkeää luoda hyvä ympäristö tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnalle (TKI) ja panostaa riittävästi julkista rahaa TKI-toiminnan tukemiseen.

Pitkän aikavälin talouskasvu Suomessa turvataan panostamalla kasvukilpailukykyyn. Tämä tarkoittaa elinkeinoelämän kykyä kasvaa kestävästi ja tuottaa yhä korkeampi elintaso tuottavuuden parantamisen kautta. Julkinen TKI-rahoitus jakaa riskiä esimerkiksi uusien teknologioiden kehittämisessä ja käyttöönotossa. Ilman julkisia rahoituskannusteita yritykset eivät panosta yhteiskunnan edun kannalta riittävästi TKI-toimintaan. Julkinen TKI-rahoitus vaikuttaa yritysten menestymismahdollisuuksia lisääviin kyvykkyyksiin ja parantaa näin yritysten kasvukilpailukykyä. Vain kilpailukykyisillä yrityksillä on mahdollisuudet kasvaa ja kansainvälistyä.

Suomen TKI-rahoitus on pudonnut kilpailijamaiden vauhdista

Suomen innovaatiotoiminnan rahoitustilanne on huolestuttava. Yksityiset ja julkiset tutkimus- ja kehityspanostukset pienenivät yhtä aikaa voimakkaasti 2010-luvulla. Vaikeassa taloustilanteessa vuoden 2008 kriisin jälkeen säästöjä haettiin julkisesta TKI-panostuksesta toisin kuin esimerkiksi 1990-luvun laman aikana, jolloin uutta kasvua rakennettiin lisäämällä julkista TKI-rahoitusta. Vaikeassakin taloustilanteessa tulisi muistaa, että julkinen TKI-rahoitus on pitkällä aikavälillä valtion tuloja lisäävää toimintaa.

Suomi on leikkausten myötä menettänyt asemansa kansainvälisenä innovaatiotoiminnan edelläkävijänä, ja leikkaukset ovat epäilemättä vahvasti myötävaikuttaneet tuottavuuskehityksen hiipumiseen. Suomi tukee yritystensä rohkeaa uudistumista kilpailijoitaan vähemmän, ja olemme jääneet TKI-kisassa takamatkalle. Viimeisen vuosikymmenen aikana yritysrajapinnassa tapahtuvan TKI-toiminnan rahoitusta on leikattu merkittävästi, eikä se ole vieläkään palautunut reaalisesti 2010-luvun alun tasolle. Kansainvälisessä vertailussa Suomen julkiset kannusteet yritysten TKI-toimintaan ovat huomattavan alhaiset (kuva 1). Prof. Pohjolan tutkimusten mukaan eritoten kokonaistuottavuus on 2010-luvulla hidastunut samaan aikaan kun TKI-toiminnan vipuvaikutus tuottavuuden kasvuun on vähentynyt leikkausten vaikutuksesta.

Kuva 1: *Yrityksille kohdistettujen julkisten TKI-kannusteiden osuus BKT:stä. Lähde: OECD Science, Technology and Innovation Outlook 2021*

Hallituksen tavoite Suomen TKI-panostusten nostamisesta 4 prosenttiin BKT:stä on tärkeä, ja tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan mittavia lisäpanostuksia

BKT:n kasvusta tehtyjen ennusteiden valossa näyttää siltä, että TKI-panostusten Suomessa tulisi hallitusohjelman asettamassa tavoitetilassa nousta vuoteen 2030 mennessä noin 13,8 mrd. euroon (toteutuma vuonna 2020 oli 6,9 mrd. euroa). Korona-epidemia haastaa esitetyt kasvuennusteet, mutta samalla se vain korostaa uudistumiseen kohdistuvien investointien merkitystä tulevan hyvinvoinnin perustana.

Julkisen talouden realiteetit huomioon ottaen pääosan TKI-panostusten kasvusta täytyy tulla yksityiseltä sektorilta. Tavoitetilan saavuttamiseksi julkisen sektorin oma menolisäys tulisi suunnata erityisesti sellaisiin toimintamuotoihin, joilla on lisäävä vaikutus myös yksityisen sektorin TKI-panostuksiin. Business Finlandin rahoituksen osalta tuosta vipuvaikutuksista on useiden tutkimusten muodostama näyttö (ks. https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/tietoa-meista/tulokset-ja-vaikutukset). Kun Business Finland rahoittaa yrityksiä, on tärkeää, että yritys lisää omaa panostustaan TKI-toimintaan. Tutkimusten mukaan näin onkin tapahtunut - julkinen TKI-rahoitus on lisännyt myös yritysten omaa panostusta (mm. Einiö 2014), ja T&K-intensiteetti ja työpaikat kasvavat merkittävästi (Fornaro et al. 2020). Julkisen TKI-rahoituksen rooli Suomen innovaatiolähtöisessä uudistumisessa on ollut merkittävä. Tekes on ollut rahoittamassa yli 70 prosenttia Suomessa syntyneistä yleisesti tunnistetuista innovaatioista vuodesta 1985 alkaen (Van Der Have, 2021).

Business Finland pyrkii omalta osaltaan myötävaikuttamaan hallituksen tavoitteeseen, ja siksi on esimerkiksi toteutettu useita kohdennettuja haastekilpailuja veturiyrityksille. Tavoitteena on saada etenkin suuret yritykset lisäämään huomattavasti tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaansa Suomessa ja luomaan uuteen liiketoimintaan tähtääviä miljardiluokan ekosysteemejä. Haastekilpailu veturiyrityksille on myös erinomainen osoitus Business Finlandin toimien vaikutuksesta yksityisen sektorin TKI-investointeihin. Yhtä julkista kannuste-euroa kohti yritykset ovat sitoutuneet yhteensä noin 3,5 euron lisäyksiin omissa TKI-menoissaan.

Business Finlandin tavoitteena vuoteen 2030 mennessä on vastaava rooli yritysvetoisen TKI-toiminnan rahoittajana kuin Tekesillä oli 2000-luvun alussa. TKI-järjestelmän ja kannusteiden kehitystä ja eri toimijoiden resurssien mitoitusta on tarkasteltava kokonaisuutena. Tutkitun vaikuttavuustiedon perusteella on kuitenkin perusteltua kohdentaa merkittävä osa kasvavasta julkisesta TKI-rahoituksesta yrityslähtöiseen TKI-toimintaan Business Finlandin kautta. **Jotta 4 %:n taso saavutettaisiin, esimerkiksi Business Finlandin myöntövaltuuksiin tulisi tehdä noin 80 milj. euron vuosittaiset tasokorotukset koko suunnittelujakson ajan.** Luonnollisesti lisääntyvä työmäärä tulisi samalla ottaa huomioon myös toimintamenojen mitoituksessa. Business Finlandin pienenevä resurssikehys on ilmiselvästi ristiriidassa tavoitetilan kanssa.

Business Finland tukee kestävien ratkaisujen kehittämistä ja auttaa suomalaisia yrityksiä vastaamaan globaaliin kysyntään.

Business Finlandin toimet edesauttavat hiilineutraaliuuden saavuttamista vuonna 2035. Business Finlandin tavoitteena on lisätä kestävyyttä taloudellisen kasvun ja kilpailukyvyn edellytyksenä pitkällä aikavälillä. Tämä on erityisen merkityksellistä, kun otetaan huomioon globaali tarve katkaista yhteys talouskasvun ja lisääntyvän resurssien käytön välillä. Kestävä kehitys tarjoaa myös merkittäviä markkinapotentiaalia asiakkaillemme ja koko Suomen taloudelle: ihmiskunnan suurten haasteiden ratkaiseminen tarjoaa elinkelpoisia ja merkittäviä liiketoimintamahdollisuuksia.

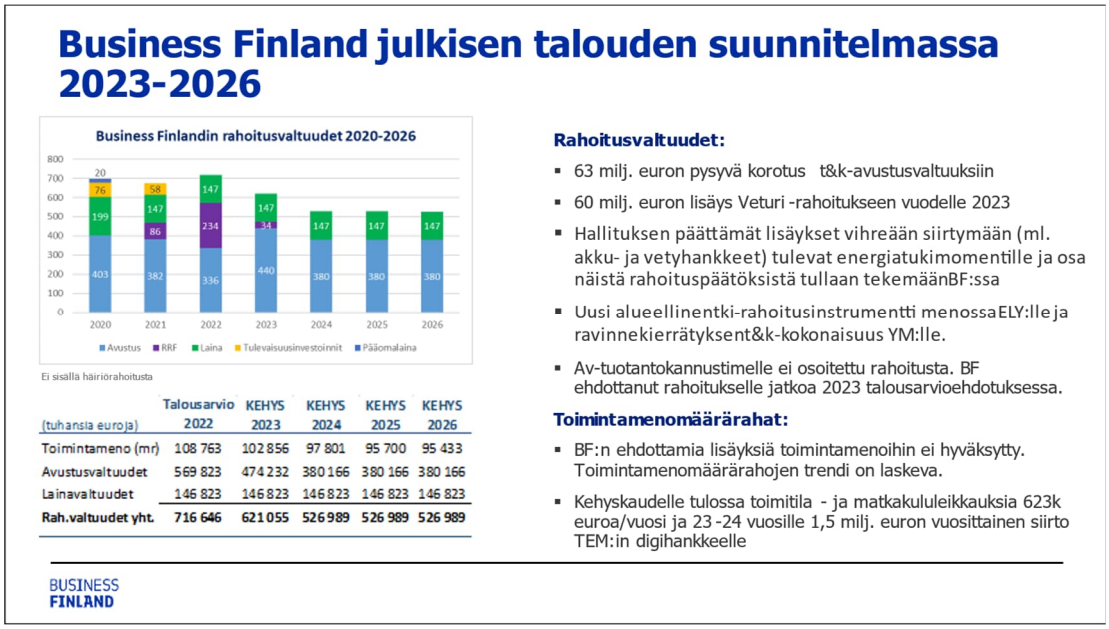
Vähähiilisyydessä Business Finlandin pitkäjänteistä panostusta tarvitaan ja sitä arvostetaan, jotta korkeamman riskin ja pitkän aikajänteen aiheet (tulevaisuusteemat) pysyvät TKI-agendalla. Lisäksi on vaikuttavaa tukea veturiyrityksiä, joiden kautta päästöjen vähentyminen leviää arvoverkostossa. Eritoten vähähiilisyyden kohdalla julkista panostusta tarvitaan vaikuttamaan markkinoiden muokkaantumiseen ja systeemimuutoksen vaatimien yhteistyörakenteiden kehittymiseen.

Business Finlandin resurssit ovat supistumassa kehyskaudella 2023–2026

Business Finlandin kautta kohdennetaan rahoitusta useilta eri momenteilta. Yksinomaan Business Finlandin käyttöön osoitettujen momenttien lisäksi tärkeän rahoituslähteen muodostaa erityisesti Suomen kestävän kasvun ohjelmasta (RRF-rahoitus) Business Finlandin kautta kohdennettava rahoitus. Asiakkaiden kannalta rahoituksen saatavuuden määrittelee eri momenteilta Business Finlandin päätöksillä kohdennettavan rahoituksen kokonaismäärä. Kuluvan vuoden tilanteeseen verrattuna Business Finlandin asiakkaille kanavoituva rahoitus on laskemassa 95,6 milj. euroa ensi vuonna ja 189,7 milj. euroa vuosina 2024–2026. Kehysriihen linjaukset Business Finlandin rahoitusvaltuuksien ja toimintamenon laskusuunnasta ovat erittäin huolestuttavia, eivätkä ne tue hallitusohjelman tavoitetta TKI-toiminnan bkt-osuuden nostamisesta neljään prosenttiin. Leikkaukset yritysrajapinnassa tapahtuvasta TKI-toiminnasta tuottavat kokoaan suuremman loven talouskasvuun. Business Finlandin rahoitusvaltuuksien kehitys valtion talousarvioissa kokonaisuutena on esitetty kuvassa 2.

Business Finlandin rahoitukseen liittyvien keskimääräisten tulosodotusten perusteella lähes **190 milj. euron leikkaus rahoitukseen johtaa siihen, että rahoittamatta jäävät hankkeet, joilla tavoiteltaisiin yli 5,5 mrd. euron vientivetoista liiketoimintaa ja noin 15 000 korkean arvonlisän työpaikan syntymistä tai turvaamista**.

Business Finlandin oman toiminnan rahoituksen osalta leikkaus verrattuna vuoteen 2020 on 5,9 milj. euroa vuonna 2023 ja 10,9 milj. euroa vuonna 2024 sekä 13 milj. euroa vuosina 2025 ja 2026. **Leikkaukset toimintamenoihin aiheuttavat Business Finlandin kotimaiseen palvelutuotantoon erittäin merkittävän tehostamis- ja karsimistarpeen.** Näin merkittävä leikkaus vaarantaa Business Finlandin kyvyn palvella suomalaisia yrityksiä sekä kilpailla ulkomaisista investoinneista, osaajista ja matkailijoista juuri nyt, kun näitä palveluja tarvittaisiin erityisen kipeästi koronakriisistä toipumiseen ja kestävään kasvuun. Business Finlandin toimintamenorahoituksen kehitys on esitetty yhdessä valtuuslukujen kanssa kuvassa 2.

(tuhansia euroja)	Talousarvio 2022	KEHYS 2023	KEHYS 2024	KEHYS 2025	KEHYS 2026
Toimintameno (mr)	108 763	102 856	97 801	95 700	95 433
Avustusvaltuudet	569 823	474 232	380 166	380 166	380 166
Lainavaltuudet	146 823	146 823	146 823	146 823	146 823
Rah.valtuudet yht.	**716 646**	**621 055**	**526 989**	**526 989**	**526 989**

Kuva 2. *Business Finland julkisen talouden suunnitelmassa 2023-2026. Lähteet: JTS 2023-2026 ja Business Finland*

Lisäksi on erittäin valitettavaa, että kehysten mukaan myös rahoitus taloudellisesti kannattavaksi ja kansallista maakuvatyötä hyvin tukevaksi todetulle audiovisuaalisten tuotantojen kannusteelle on päättymässä. Av-kannustimella on vuosien 2017–2021 aikana rahoitettu 96 hanketta, joista 26 ulkomaista ja 70 kotimaista tuotantoa. Kannustimen vaikutus on näkynyt viime vuosina erityisesti kotimaisen animaatioalan ja digitaalisten palveluiden viennin käynnistymisenä ja kasvuna. annKustimen vaikutuksesta saavutettu tuotantoarvon kasvu kotimaisessa tv-draamassa on lähes kolminkertaistanut liikevaihdon ja synnyttänyt vientituloja. Kannustimella on ollut vahvistava vaikutus myös av-toimialan työllisyyteen. Kannustinta saaneisiin tuotantoihin on v. 2017 alkaen työllistynyt vuosittain noin 4 000 alan ammattilaista.

Tulevat päätökset julkisen TKI-rahoituksen määrästä ja kohdentamisesta ovat ratkaisevassa asemassa Suomen kilpailukyvyn kannalta

Julkisen talouden suunnitelmaan vuosille 2023-2026 sisältyy TKI-toimintaa koskeva kehysvarauma, joka toteutuessaan ja viisaasti kohdennettuna mahdollistaa kansallisen TKI-tavoitepolun mukaisen kehityksen ja antaa vahvan viestin valtion sitoutumisesta tki-ympäristön kehittymiseen. Tässä vaiheessa ei ole kuitenkaan käytettävissä tietoa tämän varauksen kohdentumisesta organisaatioittain, eikä esimerkiksi Business Finland voi ottaa mahdollisia lisäresursseja huomioon pitkän aikavälin suunnittelussa tai asiakasviestinnässä.

Suomen kestävän kasvun ohjelman lopullinen rahoitussaanto EU:sta ja rahoituksen kohdentaminen ohjelman eri osa-alueille tehdään myöhemmin tänä vuonna. Tästä kokonaisuudesta odotetaan parhaimmillaan merkittävää, useiden kymmenien miljoonien eurojen lisäystä Business Finlandin kautta kanavoitavaan TKI-rahoitukseen vuodelle 2023. Täsmällisemmät tiedot rahoituksesta selviävät kuitenkin ilmeisesti vasta vuotta 2023 koskevan budjettikäsittelyn yhteydessä tämän vuoden jälkipuoliskolla, joten n.

Tulevat päätökset TKI-rahoituksesta ratkaisevat osaltaan, miten Suomi selviää talouskasvun ja julkisen talouden haasteista. **Erityisen tärkeään rooliin nousee vastikään uudelle toimikaudelle asetettu parlamentaarinen TKI-työryhmä, joka selvittää keinoja kansallisen TKI-tavoitteen saavuttamiseen.** Työryhmä pohtii esimerkiksi oikeaa tasapainoa suorien projektikohtaisten tukien ja verokannusteiden välillä. Suorat tuet sopivat pienille, voimakasta kasvua hakeville yrityksille, joilla ei ole vahvaa tasetta tai merkittäviä kassavaroja käytettävissään. Suora tuki on myös tehokas kannustin innovaatioekosysteemien ja osaamiskeskittymien synnyttämiseen sekä TKI-panostusten kohdentamiseen erityisesti yhteiskunnan ajankohtaisten haasteiden ratkaisemiseen, kuten digi-vihreän kaksoissiirtymän vauhdittamiseen. Suoraa tukea saaneiden yritysten omat TKI-panostukset tyypillisesti lisääntyvät merkittävästi tuen määrään verrattuna. Verokannusteet täydentävät hyvin toimivaa kannustekokonaisuutta, ja niilläkin voidaan kasvattaa TKI-panostusten määrää. Verokannusteet eivät kuitenkaan vaikuta TKI-työn laatuun tai kohdentumiseen. Uusimman TKI-tukien kokonaistaloudellisiin vaikutuksiin liittyvän tutkimuksen mukaan "*Tehokkainta innovaatiopolitiikkaa on t&k-tukien kohdentaminen yrityksille, joiden innovaatiokapasiteetti on korkein, eli joiden käytössä t&k-työvoima tuottaa suurimmat lisäykset yrityksen tuottavuuteen.* (Einiö et al. 2022)" (https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163736) Tämä tulos puoltaa suorien tukien suosimista, vaikka verokannusteillakin on siis paikkansa osana hyvin toimivaa kannusteympäristöä.

Business Finland luo maailmaa muuttavia menestystarinoita. Business Finland tuottaa kestävää hyvinvointia suomalaiselle yhteiskunnalle.

Business Finland tukee kasvuhakuisia ja kansainvälisille markkinoille suuntaavia yrityksiä. Rahoitamme ja neuvomme innovaatioiden tekemisessä, autamme löytämään oikeat markkinat ja verkostot sekä tuemme kansainvälistymistä ensimmäisistä vientiponnisteluista aina globaaliin laajentumiseen.

Business Finland hankkii jatkuvasti kansainvälisiä yrityksiä kasvattamaan toimintojaan Suomessa. Houkuttelemme myös huippuosaajia sekä matkailijoita nauttimaan pohjoismaisesta elämäntavasta, puhtaasta luonnosta ja kiinnostavista mahdollisuuksista.

Organisaatiossamme työskentelee 760 asiantuntijaa 40 toimipisteessä maailmalla ja 16 toimipaikassa Suomessa. Business Finland on osa Team Finland -verkostoa.